

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta annetun direktiivin 2002/96/EY muuttamisesta”

(KOM(2003) 219 lopullinen – 2003/0084 (COD))

(2003/C 234/20)

Neuvosto päätti 13. toukokuuta 2003 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 175 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta ehdotuksesta.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean työvaliokunta päätti 13. toukokuuta 2003 antaa lausunnon valmistelun ”maatalous, maaseudun kehittäminen, ympäristö” -erityisjaoston tehtäväksi.

Asian kiireellisyyden vuoksi Euroopan talous- ja sosiaalikomitea nimesi 16. ja 17. heinäkuuta 2003 pitämässään 401. täysistunnossa (heinäkuun 17. päivän kokouksessa) Giacomina Cassinan yleisesittelijäksi ja hyväksyi seuraavan lausunnon äänin 65 puolesta 1:n pidättyessä äänestämästä.

1. Johdanto ja ehdotuksen sisältö

1.1. Sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevassa direktiivissä 2002/96/EY säädetään erilaisten laitteiden ympäristön kannalta kestävästä keräyksestä ja käsittelystä. Näihin laitteisiin kuuluvat mm. teollisuuden käyttämät suuret laitteet, pienet kodinkoneet (pesukoneet, jääkaapit, leivänpaahtimet, hiustenkuivaajat jne.) sekä tieto- ja teletekniset laitteet (henkilökohtaiset tietokoneet, tulostimet, puhelimet) ja matkapuhelimet. Oikeusperustana on perustamissopimuksen 175 artiklan 1 kohta. Direktiivin tavoitteena on varautumisperiaatteen pohjalta varmistaa kyseisten laitteiden ja/tai niiden osien käsittely tai uudelleenkäyttö ekologisesti turvallisella tavalla.

1.2. Komissio teki 29. huhtikuuta 2003 ehdotuksen direktiivin muuttamisesta⁽¹⁾. Euroopan parlamentti ja neuvosto olivat hyväksyneet kyseisen direktiivin vain muutamia kuukausia aiemmin⁽²⁾. Näin pian direktiivin hyväksymisen jälkeen ehdotetun muutoksen syyt ovat seuraavat:

1.2.1. Lopullisen hyväksymisen yhteydessä huomattiin, että 9 artiklaan esitetty muutosehdotus, joka hyväksyttiin ensimmäisessä käsittelyssä, aiheuttaa sen, että muiden käyttäjien kuin kotitalouksien käytöstä poistamien tai korvaamien sähkö- ja elektroniikkalaitteiden jätehuollon rahoittamisesta joutuvat vastaamaan yksinomaan niiden tuottajat⁽³⁾.

1.2.2. Koska päätöksentekoprosessin viimeisessä vaiheessa ei esitetty muutosehdotuksia, 9 artiklaa ei voitu muuttaa direktiivin hyväksymisen yhteydessä.

1.2.3. Direktiivin 9 artiklan soveltamiseen liittyvien ongelmien ratkaisemiseksi Euroopan parlamentti, neuvosto ja komissio ilmoittivat yhteisessä julistuksessaan⁽⁴⁾ mahdollisuudesta muuttaa direktiiviä nopeasti, ennen elokuun 13. päivää 2004, jolloin jäsenvaltioiden on viimeistään siirrettävä direktiivi osaksi omaa lainsäädäntöään.

1.3. Muutos koskee ainoastaan muiden käyttäjien kuin kotitalouksien sähkö- ja elektroniikkalaiteromua.

1.3.1. Ehdotetun muutoksen tavoitteena on siirtää vastuu ennen 13. elokuuta 2005 markkinoille saatetuista ja korvaavista sähkö- ja elektroniikkalaitteista peräisin olevan romun (vanhan romun) vastaanoton, keräyksen, kierrätyksen ja käsittelyn rahoittamisesta kyseisten uusien tuotteiden tuottajille toimituksen yhteydessä. Jäsenvaltiot voivat vaihtoehtoisesti säätää, että myös käyttäjien on vastattava rahoituksesta osittain tai kokonaan.

1.3.2. Käyttäjät vastaavat kulujen rahoittamisesta sellaisen jätteen osalta, jonka tilalle ei tuoteta uusia tuotteita.

2. Huomiot

2.1. Direktiivi 2002/96/EY on erittäin tärkeä, sillä siinä pyritään käsittelemään muiden ympäristöalan säädösten kanssa yhtenäisesti ja johdonmukaisesti vaaroja, jotka liittyvät sekä yksityishenkilöiden että yritysten jokapäiväiseen elämään

(1) KOM(2003) 219 lopullinen.

(2) EYVL L 37, 13.3.2003, s. 24. Ks myös ETSK:n lausunto (EYVL C 116, 20.4.2001).

(3) 9 artiklassa säädetään mm. seuraavaa: ”Tuottajien on vastattava sellaisista tuotteista peräisin olevan sähkö- ja elektroniikkalaiteromun jätehuollon rahoittamisesta, jotka on saatettu markkinoille ennen 13 päivää elokuuta 2005 (vanha jäte)”.

(4) Yhteinen julistus on direktiivin liitteenä.

yhä tiiviimmin kuuluviin tuotteisiin. On myös huomattava, että ennen kyseisen direktiivin antamista yli 90 prosenttia sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta vietiin kaatopaikoille, poltettiin tai otettiin talteen ilman saastuttamisriskiä vähentävää asianmukaista ennakkokäsittelyä. ETSK tähdentääkin, että direktiivin ensisijainen ympäristöllinen tavoite tulee olla peruskriteerinä myös muutosta arvioitaessa ⁽¹⁾.

2.2. Muutosehdotus on järkevä, koska sen avulla pyritään välttämään tilanne, jossa kustannukset jäisivät ainoastaan sähkö- ja elektroniikkalaitteiden tuottajien vastuulle ja heikentäisivät täten yritysten taloutta niiden menettäessä vuosien kuluessa markkinaosuuksiaan ja joutuessa siten taloudellisiin vaikeuksiin. Muutos on kuitenkin järkevä nimenomaan markkinoiden eikä niinkään ympäristötavoitteiden kannalta.

2.3. ETSK huomauttaa, että kun korvaavia tuotteita ei tuoteta, kustannukset jäävät kokonaisuudessaan käyttäjien vastuulle. Tämä saattaa aiheuttaa ongelmia esimerkiksi silloin, kun tilalle ei tuoteta uusia tuotteita, koska yritys on joutunut konkurssiin, yritys on luopunut tuotannosta ylivoimaisen esteen takia, omistaja on jättänyt täyttämättä sitoumuksensa jne.

2.3.1. Tapauksessa, jossa tuotannosta tai toiminnasta on jouduttu luopumaan ylivoimaisen esteen takia ja jossa rahoitusta ei voida vaatia käyttäjältä, olisi epäoikeudenmukaista säilyttää jo vaikeuksissa olevalle taloudelliselle toimijalle lisäkuluja. Tilanne saattaisi lisäksi johtaa myös vakaviin ympäristöriskeihin odotettaessa, että muut toimijat, joita ei ole yksilöity sen tarkemmin, ryhtyvät käsittelemään kyseisiä sähkö- ja elektroniikkalaiteromuja. ETSK:n mukaan tämä on erityistapaus, jonka yhteydessä jäsenvaltioilla tulisi olla velvollisuus varmistaa joka tapauksessa ympäristön kannalta kestävä käsittely.

⁽¹⁾ Tässä yhteydessä voidaan viitata lausuntoon (EYVL C 116, 20.4.2001, s. 38-43), jonka ETSK on jo antanut direktiivistä 2002/96/EY ja jossa esitetään pitkälti samanlaisia huomiota ja arvioita.

2.4. ETSK toteaa, että jäsenvaltioille jätetään mahdollisuus säätää korvaavien tuotteiden osalta, että käyttäjien on vastattava sähkö- ja elektroniikkalaiteromun käsittelyn rahoituksesta osittain tai kokonaan. Komitea huomauttaa, että jäsenvaltioiden hyvin erilaiset säännökset voivat johtaa tietyissä tapauksissa kilpailun vääristymiseen. (Voidaan joutua tilanteeseen, jossa yhdessä maassa käyttäjä vapautetaan kokonaan kustannuksista ja toisessa maassa käyttäjä joutuu vastaamaan kustannuksista kokonaisuudessaan!)

2.5. Myös tuottajilla ja käyttäjillä on direktiivin mukaan mahdollisuus tehdä sopimuksia muista kuin direktiivissä säädettyistä rahoitustavoista ⁽²⁾. ETSK toteaaakin, että direktiivissä näytetään pyrkivän määrittelemään erilaisia menettelyitä vastuullisten toimijoiden ja vastuun eri asteiden yksilöimiseksi.

3. Päätelmät

3.1. ETSK toteaa esittämiensä huomioiden pohjalta, että olisi parempi rajoittaa vaihtoehtoja ja yksinkertaisesti esittää tuottajien ja käyttäjien yhteisvastuuta koskeva menettely kuitenkin niin, että osuus kustannuksista voisi vaihdella. ETSK katsoo, että olisi oikeudenmukaisempaa, avoimempaa ja ekologisesti kestävämpää, jos muutoksessa säädettäisiin vain tuottajien ja kuluttajien yhteisestä vastuusta myös vanhan jätteen osalta, sillä 13. elokuuta 2005 jälkeen myytyjen tuotteiden kohdalla vastuun jakautuminen määritellään tarkkaan myyntisopimuksissa hankinnan yhteydessä.

3.2. ETSK kehottaa joka tapauksessa jäsenvaltioita huolehtimaan direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä siitä, että vastuu on yksilöity selkeästi ja että se jakautuu oikeudenmukaisesti, sillä kun yhteinen vastuu on määritelty tarkkaan ja kun se on hyväksytty, direktiivin ympäristötavoitteiden saavuttaminen helpottuu.

⁽²⁾ Ehdotetun direktiivin 9 artiklan 2 kohta.

Bryssel 17. heinäkuuta 2003.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Roger BRIESCH